

«Ризалыгымны бирәм»

«Сэлэт» проектларның
житәкчесе

Әдип Әлмир

2023 ел

«Раслыйм»

«Сэлэт» ТРЯИФ

Генераль директоры

Э.Р. Насибуллина

2023 ел

«Раслыйм»

«Сэлэт» ЯУ Директоры

А.Т. Габдрахманова

2023 ел

НИГЕЗЛӘМӘ

«Әнвәр Хәйри укулары»

VIII Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

1. Гомуми нигезләмә.

1.1. «Әнвәр Хәйри укулары» Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

(алга таба – Конференция) «Сэлэт» Татарстан Республикасының яшьләр иҗтимагый фонды, «Сэлэт» яшьләр үзәге Дәүләт учреждениесе ярдәме белән, Татарстан мәгариф һәм фән министрлыгы, Татарстан Республикасы мәдәният министрлыгы, Татарстан Республикасының яшьләр эшләре министрлыгы белән берлектә, КФУ халыкара мөнәсәбәтләр институты, Алексеевск муниципаль районы администрациясе катнашында уздырыла.

1.2. Конференциядә катнашучыларның (укучыларның) фәнни эшләре конкурс эшләре буларак тәкъдим ителә һәм экспертлар советы тарафыннан бәяләнә.

1.3. Конференцияне оештыру «Сэлэт» Татарстан Республикасының яшьләр иҗтимагый фонды ярдәме белән башкарыла.

1.4. Конференциянең максаты:

- Биләр каласы тарихын фәнни өйрәнүгә һәм Биләрне дөньяга танытуга зур өлеш кертүче, татар дөньясы тарихында жуелмас эз калдыручы галим, сәлкешләрнең Дусты һәм Остазы Әнвәр Хәйри исемен мәңгеләштерү;
- фәнни, иҗтимагый эшчәнлек алып барган галимнең фәнни-практик эшләренә карата укучыларда кызыксыну уяту;
- яшьләргә һәм мәктәп укучыларына тарихи-археологик өлкәгә кагылышлы фәнни-практик эшләрендә ярдәм итү.

1.5. Конференциянең бурычлары:

- Әнвәр Хәйриниң фәнни-практик мирасын өйрәнү өчен майданчык булдыру;

- фэнгә тартылган сәләтле укучыларны һәм яшьләрне ачыклау, аларны Идел-Кама Болгар дәүләте һәм Бөек Биләр шәһәре тарихын өйрәнүгә жәлеп итү;
- ижади һәм интеллектуаль ярыш аша укучыларны төрле фән өлкәләренә жәлеп итү, кызыксындыру, активлаштыру;
- интеллектуаль-ижади эшчәнлекне популярлаштыру, укучылар арасында фундаменталь һәм гамәли фәннәргә карата кызыксыну тудыру;
- фәнни-тикшеренү институтлары, югары уку йортлары галимнәре эшчәнлегенә карата кызыксыну уяту, укучыларны шул юнәлешләргә жәлеп итү;
- татар телен фундаменталь һәм гамәли фәннәр өлкәсендә актив куллану өчен мотивацион шартлар тудыру.
- Әнвәр Хәйринен эшчәнлеген яшьләрнең фәнни хезмәтләрендә яктырту.

2. Фәнни юнәлешләр

2.1. Конференция программасы түбәндәге темаларны үз эченә ала:

2.1.1. «Бөек Биләр каласы: тарих, бүген һәм киләчәк».

2.1.2. Бөек Биләр тирәсендәге авыллар тарихы (тарихи язмалар, истәлекләр, риваятьләр)

2.1.3. «Әнвәр Хәйри мирасы».

2.1.4. «Мин яратам сине, туган җирем» (мисал өчен, мәктәбең тарихы, авылың тарихы, яшәгән урамың тарихы һ.б.ш.).

2.1.5. “Гаиләм тарихы” (мисал өчен, минем шәжәрәм, гаиләм белән бәйле булган истәлекләр).

2.1.6. Әнвәр Хәйринен “Шәһре Бану – Шәрбән кыйссасы” исемле китабы нигезендә язылган докладлар.

3. Конференция уздыру һәм эшләрне тапшыру тәртибе

3.1. Катнашучылар: Татарстан Республикасыннан, Рәсәй регионнарыннан һәм чит илләрдән 7-11-нче сыйныф укучылары һәм югары уку йортлары һәм көллиятләрдән 1-2 курс студентлары. Фәнни эшләр бер кеше тарафыннан да, күмәк эш (3 кеше) буларак та тәкъдим ителергә мөмкин. Проект фәнни җитәкче белән эшләнәргә тиеш.

3.2. Конференциядә катнашу өчен 2023-нче елның 30-нчы октябрь – 21-нче ноябрь арасында selet.biz сайтында гариза калдырып, fansar@selet.biz электрон адресына фәнни-тикшеренү эшенең тезисларын җибәрергә кирәк (һәрбер кәгазь бите аерым файл буларак беркетелергә һәм авторларның фамилияләре күрсәтелергә тиеш).

3.3. Конференциягә тапшырылган фәнни эшләр «Антиплагиат» системасында тикшерелә. Текстның авторлык (оригиналь) өлеше 65% - тан да ким булмаса тиеш. Шартлар үтәлмәгән очракта, фәнни эш эксперт советы әгъзалары тарафыннан тикшерелми.

3.4. Фәнни эшнән тезисларын 1-нче кушымтада күрсәтелгән таләпләр нигезендә тутырырга кирәк. Әдәбият исемлеген, шәрехләмәләрне күрсәтмичә тезисларда кыскача формада фәнни эшнән төгәл эчтәлегә билгеләнә.

3.5. Фәнни эшне тутыру таләпләре 2-нче кушымтада күрсәтелгән. Тикшеренү эше 25 биттән дә артырга тиеш түгел (кушымталар өлеше тикшеренү эшенән битләр санына керми).

3.6. Тикшеренү эшләре Нигезләмә шартларына туры килмәгән очракта, Оештыру комитеты андый эшләргә Конкурскә кабул итмәскә мөмкин.

3.7. Конкурстың Оештыру комитеты материалларның исемен һәм эчтәлеген тезислар җыентыгына бастырырга әзерләгән очракта, авторлар ризалыгы белән аларны төзәтергә, яисә тезисларны гомумән кертмәскә дә хокуклы.

3.8. Тикшеренү эшләренән электрон формасын, 4-нче кушымтада күрсәтелгәнчә тутырып, Оештыру комитетына PowerPoint форматында тапшырырга кирәк. Тапшырылган презентация эчтәлегә экспертлар советы әгъзалары тарафыннан бәяләнә.

4. Конференция уздыру һәм эшләргә тапшыру тәртібе

4.1. Конференцияне уздыру өчен Оештыру комитеты, фәнни тикшеренү эшләрен сайлау өчен Программа комитеты җаваплы. Оештыру һәм программа комитеты составын, шулай ук экспертлар советын «Сэлэт» ТРЯИФ генераль директоры раслай.

4.2. Конференциянең уздыру вакыты һәм урыны.

Уздыру вакыты	Чаралар	Уздыру урыны
Читтән торып катнашу этабы		
30-нчы октябрь 2023 – 21-нче ноябрь 2023	Конференциядә катнашырга теләүчеләрнең электрон теркәлүе	www.selet.biz
30-нчы октябрь 2023 – 21-нче ноябрь 2023	Гаризалар, тикшерү эшләре, тезислар кабул итү (электрон теркәлүдән соң гына)	fansar@selet.biz

21-нче ноябрь 2023 – 26-нче ноябрь 2023	Конференциянең читтән торып катнашу этабы	Сәләт йорты (Казан шәһәре, Островский ур., 23 йорт)
27-нче ноябрь 2022	Читтән торып катнашу этабының нәтижеләрен тәкъдим итү	www.selet.biz
Экспертлар составы каршында эшне тәкъдим итү этабы		
1-3 нче декабрь 2023		«Фәнсар» уку-уқыту үзәге (Биләр каласы, Алексеевск районы)

4.3. Конференциядә экспертлар советы каршында эшне бер укучы гына (автор) тәкъдим итә.

4.4. Доклад Татарстан Республикасының дәүләт телләренең берсендә тәкъдим ителә ала – татарча яки русча. Әгәр доклад рус телендә сөйләнелә икән, эшне тәкъдим итү (презентация) татар телендә булырга тиеш.

4.5. Секцияләрдә чыгыш ясау өчен докладчыга 7-10 минут вакыт бирелә. Чыгыш ясау вакытында катнашучы кыскача, әмма тулы рәвештә үзенек тикшеренү эшенек эчтәләген сөйләп бирә. Плакатлар, таблицалар һәм санак (компьютер) кулланырга мөмкин.

4.6. Докладны тикшергәндә советы әгъзалары һәм барлык теләүчеләр дә катнаша ала (5 минут).

4.7. Иң яхшы тикшеренү эшләре Конференциянең докладлар жыйнагында fansar.selet.biz сайтында бастырыла. Докладлар татар яки рус телендә була ала. Докладларга кыскача аңлатма бирелә, рус телендә язылган докладларга – татар телендә һәм киресенчә - татар телендә язылган докладларга – рус телендә.

4.8. Конференция үткәрелү көнендә һәр катнашучы 500 сум орг. взнос түли.

5. Эшләргә тәкъдим итү һәм аларны секциянең эксперт советы тарафыннан карау тәртибе

5.1. Эшләрне бәяләү һәм тикшерү ике этапта уза:

5.1.1. I этап (читгән торып катнашу): конкурста катнашкан фәнни эшләрнен Оештыру комитеты тарафыннан барлык кагыйдэләр нигезендә эшлэнгәнлеге тикшерелә, шуннан соң фәнни эшләр эксперт советына жиберелә.

5.1.2. I этапта экспертлар советы тарафыннан иң яхшы эшләр сайлап алына. Катнашучыга 5 көннән дә калмый электрон почта аша яки башка юл белән конференциянең икенче этабына чакыру жиберелә.

5.1.3. II этап: Конференциянең II этабында сайлап алынган иң яхшы фәнни эшләр конференциянең экспертлар составы каршында эшне тәкъдим итү этабында катнаша.

6. Бүләкләү тәртибе

6.1. Экспертлар советы киңәше нигезендә жиңүчеләргә һәм лауреатларга махсус дипломнар тапшырыла.

6.2. Катнашучылар сертификат белән бүләкләнә.

7. Оештыру комитеты белән элемтәгә керү өчен мәгълүмат бирелә.

7.1. Оештыру комитеты адресы: Сэләт йорты, Казан шәһәре, Островский урамы, 23-нче йорт.

Электрон почта: fansar@selet.biz, белешмә өчен телефон: +7 (843) 292-16-00.

«Әнвәр Хәйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Тезисларны тутыру һәм тәкъдим итү таләпләре

Тезисларда әдәбият исемлеген кертмичә, кыска формада тикшеренү эшенең төп әчтәлеге тасвирлана.

1. Схемаларның, рәсемнәрнең исемнәрен күрсәтү кирәк. Алар OS Windows форматында язылырга тиеш.
2. Бит форматы: А4.
3. Чикләр: өс – 2 см, ас – 2 см, уң – 2 см, сул – 2 см.
4. Хәреф язылышы: Times New Roman, кегль – 12.
5. Юл арасы: берле интервал.
6. Кызыл юлның башлану чиге: 1 см.
7. Текстны тигезләү: бит киңлегенә буенча.
8. Чик контурлар китерелми.
9. Тезислар Times New Roman хәрефе белән бастырыла (12 пункт, калын) һәм үзәк буенча тигезләнә. Юл уртасында урнашкан бүлек башына нокта куелмый.
10. Доклад исеме астында: Авторның фамилиясе һәм исеме (тулысынча языла) (11 пункт). Мәктәп, сыйныф, шәһәр.
12. Фәнни житәкченең (укытучының) фамилиясе, исеме, әтисенең исеме.
13. Түбәндә авторның уку оешмасының тулы исеме (курсив хәрефе белән).
14. Кызыл юлдан соң бер арадан тезислар материалы урнаштырыла.
15. Тезислар исеме, авторлар исемлегенә, мәктәп һәм сыйныф, фәнни житәкче исемнәре һәм киләсе текст берәр ара ераклык калдырып урнаштырыла. Мәктәп, сыйныф һәм фәнни житәкче төрле юлдан билгеләнә.
16. Тезислар текстның күләме: А4 форматында 1 басма бит.

«Әнвәр Хәйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Тикшеренү эшен тутыру һәм тәкъдим итү таләпләре.

I. Тикшеренү эше структурасы

1. Тикшеренү эше фәнни эшләр өчен кабул ителгән билгеле бер тәртиптә төзелә.
2. Структураның төп элементлары: баш бит, эчтәлек, кереш, төп өлеш, йомгак, әдәбият исемлеге, кушымталар.
 - а) Баш бит тикшеренү эшенең беренче бите булып санала һәм үрнәккә карап тутырыла (Кушымта 3). Тикшеренү эшенең баш бите өч телдә: татар, рус һәм инглиз телләрендә бастырыла (секцияләргә карамастан).
 - б) Баш биттән соң эчтәлек килә, эчтәлектә фәнни эшнең бүлекләре һәм битләре языла.
 - в) Фәнни эшнең кереш өлешендә сайлап алынган теманың актуальлеге, максаты, куелган бурычларның эчтәлеген, эзләнүнең объекты һәм предметы, методы, теоретик әһәмияте һәм килеп чыккан нәтижәләрнең кыйммәте күрсәтелә.
 - г) Фәнни эшнең төп өлешендә тикшеренү эшенең методикасы һәм техникасы күрсәтелә һәм нәтижәләре гомумиләштерелә. Эчтәлекне аңлатуга ярдәм иткән күрсәтмә материаллар кушымтада китерелә. Бүлекләр эчтәлеген фәнни тикшеренү темасына төгәл туры килергә һәм теманы ачып бирергә тиеш. Әлеге бүлекләр тикшерүченең материалны логик һәм кыскача тәкъдим итү сәләтен күрсәтә.
 - д) Фәнни тикшеренү эшенең йомгак өлешендә төп мәгънә һәм нәтижәләр күрсәтелә.
 - е) Тикшеренү эше ахырында әдәбият исемлеге күрсәтелә. Текстта фәнни чыганаclarның күрсәтүче сылтамалар да булырга мөмкин (чыганаclarның сылтама номеры әдәбият исемлеге белән туры килергә тиеш)
 - ж) Кушымтада ярдәмче, яки өстәмә материаллар куела. Шулай ук өстәмә жәдваллар, графиклар, рәсемнәр һ.б. күрсәтергә мөмкин.

II. Фәнни тикшеренү эшен тутыру тәртибе

1. Тикшеренү эшенең титул бите үрнәктә күрсәтелгәнчә төзелергә тиеш (Кушымта 1.3.).
2. Тикшеренү эше өзлексез тәртип белән бастырыла. Төрле текст өстәмәләре кертелми.
3. Форматлаштыру тәртибе:
 - а) Тикшеренү эшенең тексты Times New Roman хәрефе белән бастырыла (14-нче пункт), чиқләре: сул – 3 см (30 мм), уң – 1,5 см (15 мм), өс – 2 см (20 мм), ас – 2 см (20 мм). Текстны бит киңлегенә буенча тигезләү зарури. Юл арасы 1,5 интервалында булырга тиеш. Чиқ контурлар китерелми.
 - б) Кызыл юл 1 см буш арадан башланырга тиеш.
 - в) Бүлек исеме белән текст арасында интервал 3-кә тигез. Бүлек исеме һәм параграф арасында да шул ук интервал саклана. Юл уртасында язылучы бүлек исеме ахырында нокта куелмый. Бүлек исеме астына сызу һәм юлдан-юлга күчерү тыела.
4. Фәнни-тикшеренү эше үтә күренмәле өске бит белән махсус папкага урнаштырыла (эшне файлларга урнаштыру тыела; файлларда бары тик

фотосурәтләр, гербарийлар һ.б.ш. кушымта битләре генә булырга мөмкин).
Программа белән диск аерым файлга урнаштырыла һәм беркетелә.

«Әнвәр Хәйри укулары»
Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Баш битне тутыру таләпләре.

«Әнвәр Хәйри укулары» Республикакүләм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Тема: “Туган җирем тарихы”

Тикшерү эше:

“Туып үскән авылым тарихы”

Иванов Кирилл, 11-нче сыйныф

Сидоров Максим, 10-нчы сыйныф

Катнашырга тәкъдим иткән оешма:

Экологик-биологик балалар үзәге, Казан шәһәре. Фәнни җитәкчеләр:

ө.б.у. I категория Макарова И.Н.,

б.ф.к., КФУ доценты Сидоров М.Ю.

Казан, 2023

«Өнвэр Хэйри укулары»
Республикакүлэм яшьләр фәнни-гамәли конференциясе

Электрон презентацияне әзерләү һәм тәкъдим итү таләпләре.

I. Электрон презентациянең структурасы.

1. Тикшеренү эшенең исеме, катнашырга тәкъдим иткән оешма исеме, докладчының һәм фәнни житәкченең исеме, фамилиясе, әтисенең исеме.
2. Тикшеренү эшенең төп максаты һәм бурычлары.
3. Тикшеренү эшенең төп этаплары.
4. Йомгаклау (нәтижә).
5. Кулланылган чыганаclar исемлеге.
6. Тикшеренү эшен язуда булышучыларга рәхмәт сүзе.

Слайдлар тәртибе доклад төзелешенә туры килергә тиеш.

II. Электрон презентацияне әзерләү

1. Әзерләү өчен бердәм стиль кулланыла (презентациягә туры килми торган стильләрдән баш тартыгыз).
2. Тикшеренү эшенә туры килә торган төсләр кулланыла (бер слайдта 3-тән дә артык төс булырга тиеш түгел: берсе фон өчен, баш бит һәм текст өчен). Фон һәм текст өчен контраст төсләр кулланыла.
3. Слайдта бары тик докладчының телдән сөйли торган төп сүзләре һәм жөмләләре булырга тиеш, ә текст язылмый.
4. Шрифт күләме: баш бит пункты 24 – 25, текст пункты 18 – 36. Курсив, калын һәм декоратив шрифт бары тик текстның мәгънәсен аерыр өчен генә кулланыла.
5. Мәгълүматны тапшырыр өчен слайдның төрле төрләре кулланыла ала: текст, жәдваллар, схемалар, графиклар, иллюстрацияләр. Барлык төрләр дә эчтәлектә күрсәтелергә тиеш.
6. Анимацияләр тыңлаучының игътибарын жәлеп итү өчен кулланыла. Төрле анимацион күренешләр фәнни эшенең эчтәлеген төгәлрәк күрсәтү өчен кулланыла ала, әмма алар мәгълүматнең эчтәлеген аңларга комачауламаска тиешләр.

III. Презентацияне тәкъдим итү таләпләре

1. Презентация файлы Microsoft PowerPoint 2007, OS Windows стандарт форматында булырга тиеш.
2. Электрон презентацияләр компакт дискта яки Flash-жайланмасында OS Windows 7/8/10 системасы форматында тапшырылырга тиеш.